

Л.О. Ломовських, канд. екон. наук, доцент

С.С. Яропук, студент

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ

Постановка проблеми. Актуальність дослідження стратегічного планування обумовлена існуванням проблеми забезпечення ефективного функціонування підприємства, досягнення динамічної рівноваги із зовнішнім середовищем, пошуку шляхів виживання в умовах ринку. Тому серед багатьох проблем, що вирішуються нині на вітчизняних підприємствах, особливу увагу необхідно приділити проблемі впровадження принципів і елементів стратегічного планування. Головною метою стратегічного планування є покращення реакції підприємства на динаміку ринку та поведінку конкурентів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню проблем стратегічного планування на підприємствах присвячені наукові праці таких вчених-економістів, як В.Л. Дикань [1], В.В. Іванової [2], М.І. Коваль [3], З.Є. Шершньової [4].

Метою статті є аналіз стану та пошук шляхів підвищення економічної ефективності діяльності підприємства на основі стратегічного планування.

Викладення основного матеріалу. Стратегічне планування – це процес моделювання ефективної діяльності підприємства на певний період функціонування з визначенням його цілей і їх змін в умовах нестабільності ринкового середовища, а також знаходження способу реалізації цих цілей і задач відповідно до його можливостей.

Стратегічне планування сьогодні розробляється вже багатьма вітчизняними підприємцями, не є винятком ТОВ «Зоря» Великобурлуцького району Харківської області, яке дає змогу не тільки перевести його на новий ефективніший рівень управління, але й врахувати основні цілі, які стоять перед ним.

Основними показниками розміру підприємства є об'єм виробництва валової продукції у постійних цінах і вартість товарної продукції.

Показники розвитку ТОВ «Зоря» Великобурлуцького району Харківської області наведені в табл. 1.

Обсяг виробництва валової продукції сільського господарства в 2013 р. збільшився в 2,3 раза порівняно з 2009 р. і становив 102419 тис. грн та відповідно обсяг продажу продукції збільшився в 4 раза і при цьому господарство отримало прибутку в звітному році на суму 43580 тис. грн, що в 12 разів більше порівняно з базисним роком.

Середньорічна чисельність працівників за період з 2009 р. по 2013 р. збільшилася майже 1,5 раза і становила 220 чоловік. Такими ж темпами зростала і площа сільськогосподарських угідь: з 12447,0 га у 2009 р. до 17628,0 га у 2013 р.

Протягом досліджуваного періоду відбулося значне зростання вартості товарної продукції: так, виручка від реалізації в 2013 р., коли вона досягла свого максимального значення, в 4 рази перевищила показник базового 2009 р. і становила 118471 тис. грн. Слід зауважити, що досліджуване підприємство на сьогодні має підвищений середній рівень спеціалізації, виробничим напрямом якого є вирощування зернових (58 %) та технічних культур (33 %).

1. Основні виробничо-економічні показники розвитку ТОВ «Зоря» Великобурлуцького району Харківської області

Показник	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2013 р. у % до 2009 р.
Валова продукція (в постійних цінах 2010 р.) – усього, тис. грн.	44442,2	40942,7	92416,6	127288,0	102418,5	у 2,3 р.
в тому числі: рослинництва	44254,7	40570,6	91962,8	126572,5	101412,9	у 2,3 р.
тваринництва	187,5	372,1	453,8	715,5	1005,6	у 5,4 р.
Вартість товарної продукції – усього, тис. грн.	28765,7	41031,0	58215,7	101546,6	118471,1	у 4,1 р.
в тому числі: рослинництва	28263,0	40415,0	57481,0	100438,8	111629,8	у 3,9 р.
тваринництва	306,7	430,9	449,7	629,8	972,3	у 3,2 р.
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.	44318,0	50079,0	60194,0	85006,0	102935,0	у 2,3 р.
Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	36666,0	41841,0	55944,0	89756,0	100405,0	у 2,7 р.
Середньорічна чисельність працівників – всього, чол.	154	172	192	207	220	142,9
в тому числі: рослинництва	142	156	186	199	206	145,1

тваринництва	12	16	6	8	14	116,7
Прибуток (збиток), тис. грн.	3712,5	-2376,0	22958,7	29708,3	43580,1	у 11,7 р.
в тому числі: рослинництва	3562,0	-2383,0	22224,0	29835,5	41604,8	у 11,7 р.
тваринництва	169,5	-85,0	-54,8	-20,6	-635,7	у 3,8 р.
Площа с/г угідь, га	12447,0	16329,0	17213,0	16578,0	17628,0	141,6
Рівень рентабельності (+), збитковості (-), %	14,8	-5,5	61,4	41,4	58,2	43,4
в тому числі: рослинництва	14,4	-5,4	63,0	42,3	59,4	45,0
тваринництва	123,5	-16,5	-11,1	-3,4	-39,5	х

Рентабельність підприємства безпосередньо залежить від досягнутого рівня ефективності окремих видів виробництва. Так, протягом досліджуваного періоду найбільший рівень рентабельності був в 2011 р. і становив 63 %.

Зважаючи на спеціалізацію підприємства, а відповідно і обсяги виробництва зерна, для підвищення економічної ефективності ми пропонуємо підприємству використовувати стратегію диверсифікації, яка може бути використана для переробки зерна на борошно чи крупи за рахунок їх реалізації населенню, хлібозаводам, кондитерським фабрикам, їдальням, ресторанам тощо.

Головною передумовою реалізації будь-якого аграрного проекту є забезпечення ресурсами. Для вибору техніко-технологічних засобів для переробки зерна ми дослідили ринок борошномельного обладнання, в результаті чого з'ясували, що найбільш економічно виправданим для реалізації проекту є млин АБМ «Колосок» (табл. 2).

2. Показники технічної характеристики АБМ-0,3 «Колосок» і АБМ-0,5 «Колосок»

Показник	АБМ-0,3 «Колосок»	АБМ-0,5 «Колосок»
Продуктивність, т / добу	9	12
Вихід борошна *, %	65-72	65-72
в тому числі:		
вищого гатунку, %	52	50-55
першу сорту, %	15	10-20
другого сорту, %	5	3-10
Загальна потужність, кВт	33,1	34,6
Ємність бункера зволоження, т	4	4
Маса, кг	5200	5700

Габаритні розміри в раб. стані, мм:		
довжина	7500	7800
ширина	4200	4500
висота	3100	3100

Дані розрахунку окупності витрат АБМ-0,3 «Колосок», АБМ-0,5 «Колосок» і підрахунку прибутку, який може отримати ТОВ «Зоря» в разі придбання і введення комплексу в експлуатацію, поданні у табл. 3.

Зважаючи на фактичні обсяги виробництва зерна озимої пшениці в ТОВ «Зоря» і враховуючи проекту потужність млина АБМ-0,3 визначено, що річний обсяг переробки зерна становитиме 24300 ц.

Доцільність практичної реалізації проекту зумовлюється досить високим рівнем його прибутковості, тому є підстави цей проект визнати інвестиційно привабливим. Крім того, втілення проекту в життя дозволить забезпечити населення достатньою кількістю якісного борошна, створити додаткові робочі місця і поповнити бюджет відповідного рівня.

3. Розрахунок термінів окупності комплексів АБМ-0,3 «Колосок», АБМ-0,5 «Колосок», грн

Показник	АБМ-0,3 «Колосок»	АБМ-0,5 «Колосок»
Затрати на придбання		
Вартість комплексу	210000	225000
Транспортні витрати	2500	2500
Пусконаладні роботи і гарантійне обслуговування	15000	15000
Разом фактичних затрат	227500	242500
Планова собівартість продукції		
Вартість пшениці 3 класу за тонну	1800	1800
Вартість споживання зерна:		
за добу	11200	15200
за місяць	336000	456000
У тому числі ПДВ	67200	91200
Тара (за місяць)	6000	12000
Електроенергія	5500	8200
Зарплата:		
два оператори	4000	4000
комірник – обліковець	1250	1250
головний мельник	1500	1500
Разом зарплата	6750	6750

Разом затрати	354250	482950
Затрати без ПДВ	287050	391750
Виручка від реалізації за один місяць		
Борошно:		
вищий гатунок (вихід 50 %, ціна -2900 грн/т)	391500	522000
перший гатунок (вихід 20 %, ціна – 2770 грн/т)	149580	199440
висівки і кормові відходи (вихід 30 %, ціна – 520 грн/т)	42120	56160
Разом виручка від реалізації:	583200	777600
У тому числі:		
ПДВ	116640	155520
без ПДВ	466560	622080
Прибуток за місяць	179510	230330
Щоденний прибуток	5984	7677
Термін окупності	38	32
Річний прибуток	2166208	2802105

Висновки. Зарубіжний та український досвід функціонування підприємств у ринковому просторі свідчить про те, що вони повинні мати чітке уявлення про майбутнє. В умовах динамізму зовнішнього середовища виникає необхідність у використанні стратегічного планування як основного управлінського інструменту, що сприяє адаптації підприємства до мінливих умов ринку.

Бібліографічний список: 1. Іванова В.В. Планування діяльності підприємства: навч. посібник / В. В. Іванова. – К.: Центр навч. л-ри, 2010. – 472 с. 2. Дикань В.Л. Стратегічне управління: навч. посібник / В.Л. Дикань. – К.: Центр навч. л-ри, 2013. – 272 с. 3. Коваль М.І. Необхідність розробки системи стратегічного планування на сучасних підприємствах / М.І. Коваль [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/koval-mi>. 4. Шершньова З.Є. Стратегічне управління: підручник / З.Є. Шершньова. – К.: КНЕУ, 2010. – 699 с.

Ломовських Л.О., Яропук С.С. Повышение экономической эффективности деятельности предприятия на основе стратегического планирования. В статье отражены теоретические и практические аспекты стратегического планирования деятельности предприятия. Значительное внимание уделено анализу современного состояния хозяйственной деятельности исследуемого предприятия и разработке путей повышения

экономической эффективности производства на основе стратегического планирования.

Lomovskyh L., Jaropud S. Increasing the economic efficiency of enterprises based strategic planning. The paper describes the theoretical and practical aspects of strategic business planning. Considerable attention is paid to the analysis of the current state of economic activity investigated enterprise and develop ways to improve the economic efficiency of production on the basis of strategic planning.